

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Continent in duigen

Rommelend Europa

Aanpak

Groepsgesprekken:

- Nederlandse Permanente Vertegenwoordiging EU in Brussel
- Collega organisaties in Brussel
 - Huis van de Provincies
 - Provincie Zeeland
 - Neth-ER (Netherlands house for Education and Research)
 - RWS Bureau Brussel

Interviews:

- Ceta Noland, Min. van Buitenlandse Zaken, Eenheid Strategische Advisering
- Mendeltje van Keulen, Haagse Hogeschool, lector The Changing Role of Europe
- Christiaan Nelisse, Clingendael Academy
- Senior Expert DG DIGIT (European Commission), op verzoek anoniem
- Pavel Svoboda (Lid KDU-CSL (Christelijke politieke partij), docent aan de Charles University)
- Tomas Zdechovsky (MEP – Member of European Parliament, EPP)
- Michaela Sojdrova (MEP, EPP)
- Damian Boeselager (MEP, Volt Europa, Greens)
- Jurre Honkoop (Lid D66, analist Publieke Zaken)

Belangrijke bronnen:

- Raad openbaar bestuur – de Rijksoverheid als middenbestuur
- White Paper on the Future of Europe – European Commission
- The multilateral system under stress. Charting Europe's path forward - Clingendael
- Brexit and Beyond. Rethinking the Futures of Europe - Benjamin Martill and Uta Staiger
- European Political Strategy Centre (EPSC) Global Trends to 2030 - European Commission
- Oefenen met de Toekomst – PBL
- European Commission document: "A vision for public services" Draft version dated 13/06/2013
- Von Ulrich Eberl artikel "Die Welt im Jahr 2050" vanuit de Frankfurter Allgemeine Zeitung
- European Commission document: "White Paper on the Future of Europe" 1 March 2017
- State of the Union 2018, The Hour of European Sovereignty document
- Relevante artikelen in Guardian, FD, Politico etc.

Continent in duigen

De spanningen die zich in de jaren '15-'25 hebben opgebouwd komen tegen het eind van periode Von der Leyen tot uitbarsting. Eurokritisch of Eurofiel, aan beide kanten van het spectrum komt men tot dezelfde conclusie: een nieuwe commissie op deze manier willen we niet.

De Europese democratie blijkt in realiteit kwetsbaar en weerbarstig. Dankzij social media en de nieuwe media worden tegenstellingen versterkt. De Europese tegenstellingen worden handig uitgespeeld door populistten, zowel van binnenuit als van buitenaf. De burger is mondiger en eist direct antwoorden op haar vragen, maar de doorlooptijd van belangrijke politieke beslissingen in Brussel naar effect op het leven van de burgers is te lang.

Zoals gezegd was de erosie van het Europese project al zichtbaar tijdens de euro en migratiecrisis. Deze scheuren bleek dieper dan gedacht en werden naadloos opgevolgd door discussies over de 'rule of law' tussen de Visegrad landen en noordwest Europa. Dat deze discussies maar niet werden beslecht bleek een veeg voorteken. Als je elkaar niets gunt dan kom je er niet. Het pragmatisme dat als alternatief werd gepredikt door enkele Noord Westelijke landen bleek niet samen te kunnen bestaan met 'Brussel.' Nut en noodzaak blijkt zonder visie een holle frase. De Europese instanties werden daarmee in plaats van de oplossing juist het probleem.

Buitenlandse invloeden

Het laatste zetje komt uiteindelijk van buitenaf. Europa boet iedere dag aan invloed in. De Europese instanties bieden geen antwoord op demografische, economische en technologische ontwikkelingen. Door de hoogoplopende eerder genoemde conflicten blijft Europa te veel naar binnen gekeerd. De wet van de remmende voorsprong is van toepassing op Europese industrieën, zoals de auto industrie in Duitsland. In de tussentijd investeert de rest van de wereld wel in de ontwikkeling van technologische innovaties, met China voorop. De spanningen door nieuwe migratiestromen, volgens vele een consequentie van klimaatverandering, doen het Europese project uiteindelijk de das om.

Al het spektakel op het Europese politieke speelveld ten spijt, wanneer alle rook is opgetrokken komt een ieder tot dezelfde conclusie: Europa is nog maar een klein puzzelstukje in de wereld. En alleen kom je er al helemaal niet, een harde les die al eerder door het VK was geleerd, waar men van wereldmacht tot een klein radertje in de wereld is verworden.

Van lidstaat tot hybride coalities

De natiestaat als belangrijkste actor in Europa staat zwaar onder druk. Waar in '15-'25 de spanningen nog op tot uiting lijken te komen in een spel tussen regeringsleiders blijkt dat toch wel diffuser te zijn geworden. De spanningen in Europa zijn niet meer zozeer tussen de voormalig lidstaten, maar zijn ontstaan tussen verschillende groepen Europa breed. Zorgen over de invloed van buitenlandse actoren, zowel door digitale ontwikkelingen als investeringen in de infrastructuur in Europa, blijven wel bestaan.

Voor veel Europeanen is de wereld groter geworden. Informatie gaat sneller, men is gewend om zich snel te verplaatsen en ziet vrienden en vijanden over de grenzen van de natiestaat heen.

De tech giganten worden machtiger, maar via social media blijken ook onverwachte groepen een stem te vinden. Dit kan resulteren in moeilijk voorspelbare (internationale) allianties, die even snel weer kunnen verdwijnen als dat ze de kop op steken.

Ondanks het falen van de Europese instituties zoals die in 2020 bestonden, is er juist een groei aan interactie zichtbaar op 'buitenlands' beleid en dialoog. Deze nieuwe ontwikkeling wordt ook wel het neo-Europeanisme genoemd, of de paradox van Brussel. De interne veiligheid in Europa blijft hierdoor kwetsbaar maar in stand. De grens tussen regionaal, nationaal en internationaal beleid vervaagt snel. Het buitenland bepaalt de agenda voor een belangrijk deel, maar laat zich juist wel beïnvloeden door deze hybride coalities.

